

دانشگاهین العلی امام خمینی (ره)
دانشکده معماری و شهرسازی

« مدیریت و تشکیلات کارخان »

IMAM KHOMEINI
INTERNATIONAL UNIVERSITY

اکتبریه ست کرمی

از گروه ساختمان
یوسف کرچی

سال تحصیلی ۷۵-۱۳۷۴

تعریف شرکت و انواع شرکتها :

در قانون مدنی " شرکت عبارت است از اجتماع حقوق مالکین متعدد در شیئی واحد به نفع اشخاص "

این تعریف شامل کلیه شرکت ها و اشخاص است ، زیرا شرکتی که چند نفر با پرداخت مبلغی پول ، جهت احداث ساختمان یا احداث راه آهن تشکیل میدهند و همچنین اشخاصی که چند نفر در خانه ای دارند و هر یک چند دانگ آنرا مالک هستند هر دو مشمول تعریف فوقی میشوند .
شرکتها بدو دسته قهری و اختیاری تقسیم میشوند :

قانون مدنی شرکت اختیاری را در ماده ۵۷۳ با این نثره تعریف نموده است : " شرکت اختیاری یا در نتیجه عقدی از عقود حاصل میشود یا در نتیجه اقسام شرکا ، از قبیل مزج اختیاری یا قبول مالی مشاعاً در ازاای عمل چند نفر " . و در ماده ۵۷۴ ذکر شده " شرکت قهری اجتماع حقوق مالکین است که در نتیجه امتزاج یا ارث حاصل میشود " .

از مطالب فوق برمی آید که اشخاص و شرکت هر دو در قانون مدنی " شرکت " نامیده میشوند . حال اگر بخواهیم شرکت (به معنی خاص) را از اشخاص جدا کنیم باید چنین تعریف نماییم : " شرکت عبارت است از قراردادی است که به موجب آن شرکا ، متعهد میشوند چیزی را در شرکت گذاشته و منافع آنرا تقسیم نمایند " . و نیز " اشخاص اجتماع حقوق مالکین متعدد است در شیئی واحد به نفع اشخاص بدون قصد منعقدت " . مانند عقی که وراثت پس از فوت مورث در ترکه او پیدا میکند .

اقسام شرکت : شرکت بر دو قسم است : شرکت تجاری و شرکت حقوقی یا مدنی .

شرکت تجاری شرکتی است که برای امور تجارت تشکیل شده باشد . بقیه شرکتها را که منظورشان تجارت نیست و اعمال تجاری انجام ندهند شرکت های حقوقی یا مدنی گویند مانند شرکت غیر سهامی که جهت خرید و فروش زمین تشکیل میدهند . چون معاملات غیر منقول تجاری نیست آنرا بصورت شرکت هم تجاری نخواهد بود .

مواد اصلاحی قانون تجارت معاملات غیر تجاری شرکت های سهامی را بصورت منافع و مصالحی که در نظر داشته تجاری دانسته و مقدر داشته و شرکت سهامی شرکت بازرگانی محسوب میشود و لولایتک موضوع عملیات آن امور بازرگانی نباشد .

اقسام مختلفه شرکتها :

ماده ۱۰ قانون تجارت شرکت های تجاری را به ۷ نوع تقسیم نموده :

۱- شرکت سهامی ۲- شرکت با مسئولیت محدود ۳- شرکت تضامنی ۴- شرکت مضط غیر سهامی

۵- شرکت مضط سهامی ۶- شرکت نسبی ۷- شرکت تعاونی تولید و مصرف

این تقسیم که به اعتبار روابط شرکا ، با یکدیگر و در مقابل اشخاص تعیین گردیده میتواند آنها را به چهار طبقه تقسیم نمود :

۱- شرکت های که مسئولیت شرکا ، فقط محدود به سرمایه بوده و اضافه بر آن شرکا ، به هیچ وجه مسئولیت ندارند مانند شرکت سهامی و شرکت با مسئولیت محدود .

۲- شرکت های که شرکا ، در مقابل طلبکاران و اشخاص خارج ضمانت هم رافع مثل شرکت های تضامنی و نسبی .

۳- شرکت های که از امتزاج دو قسم شرکت فوق تشکیل میشوند . مانند شرکت های مضط .

۴- شرکت های تعاونی و تولید و مصرف که نظر آنها زیاد مربوط به سرمایه نیست و به جهت رفاه حال شرکا و امور تعاون تشکیل میشوند .

با ملاحظه این تقسیم، شرکتهای مزبور را به طریق ساده تر می توان به سه قسمت تقسیم نمود:

- ۱- شرکتهائی که فقط سرمایه در آن دخالت دارد.
 - ۲- شرکتهائی که فقط در صورتی که شخصیت و ضمانت شرکا در آن دخالت دارد.
 - ۳- شرکتهائی که عمده لغزات شرکا در آن دخالت دارد. مانند شرکتهای تعاونی.
- گاهی اتفاق می افتد که شرکتهای قسم ۱ و ۲ با یکدیگر مزج میشوند و تشکیل شرکتهای مختلف را میدهند.

۱- تعریف و تشکیل شرکت سهامی

شرکت سهامی شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی سهام آنها است. و مشخصات متمایزه این نوع شرکت عبارتست از:

- ۱- سرمایه سهام متناسبی تقسیم شده باشد.
- ۲- مسئولیت دارندگان سهام فقط محدود به سهام آنها است.
- ۳- کلیه عملیات شرکت بازرگانی منحصوبی شود.
- ۴- همه شرکا، کمتر از سه نفر نخواهند بود.
- ۵- سرمایه شرکت از مبلغ اسمی معینی نباید کمتر باشد.

شرکت سهامی بدو دسته « شرکت سهامی خاص » و « شرکت سهامی عام » تقسیم میشود:

الف شرکت سهامی خاص:

شرکت سهامی خاص شرکتی است که تمام سرمایه آن توسط مؤسسان تأمین گردیده است. اینگونه شرکتهای سهامی خاص نامیده میشوند. در این نوع شرکت، صدور اعلامیه پذیره نویسی وجود ندارد. تمام سرمایه از ناحیه مؤسسان تعهد و املاک من و بینج در میان در یکی از بانکها بنام شرکت در حال تاسیس در حساب مخصوصی سپرده میشود.

سرمایه شرکت سهامی خاص نباید کمتر از یک میلیون ریال باشد و در نام شرکت باید کلمه « خاص » قبل از ذکر نام شرکت یا بعد از آن درج شود. اضافه شود مانند « شرکت سهامی خاص البرز » یا « شرکت سهامی البرز خاص ».

عده شرکا در این شرکتها حداق سه نفری باشد و حداقل تعداد هیئت مدیره سه نفر که همه آنها از سهامداران شرکت باید باشند.

INAM KHOMENI INTERNATIONAL UNIVERSITY

ب- شرکت سهامی عام:

شرکت سهامی عام شرکتی است که مؤسسان آن تسبیق از سرمایه شرکت را از طریق فروش سهام به مردم تأمین میکنند. با این طریق که - مؤسسان قبلاً ۲۰ درصد سرمایه را خودشان تعهد کرده و باقی من و بینج در مبلغ تعهد شده را در حساب بنام شرکت در شرف تاسیس در یکی از بانکها سپرده سپس اظهارنامه ای تضمینیه طرح اساسنامه شرکت و طرح اعلامیه پذیره نویسی سهام « به راجع ثبت شرکتهای تسلیم میکنند. شرکت سهامی عام کاملترین نوع شرکت سهامی است و مسلم است برای انجام امور همه از قبیل استخراج معادن و تجارت با کشورهای خارج و تا سبب کارخانجات و ایجاد سدها و بانکها تشکیل میشود که سرمایه نوری کفایت آنرا نمیدهند.

با مشخصات شرکت سهامی عام:

۱- در نام شرکت قبلاً از اسم شرکت یا بعد از آن بلافاصله کلمه عام اضافه میشود.

۲- قبل از تشکیل شرکت قسمتی از سرمایه شرکت را با صدور اعلامیه پذیره نویسی در اختیار عموم میگذارند تا اشخاص با مراجعه به بانکها در زیر آن اقدام کنند.

۳- سرمایه شرکت از پنج بیلیون ریال نباید کمتر باشد.

۴- هیئت مدیره شرکت سهامی عام کمتر از پنج نفر نخواهد بود و باید از بین سهامداران شرکت انتخاب گردد. و برای مدت حداقل سه سال انتخاب می گردند.

۵- شرکت میتواند سهام خود را برای فروش در بورس اوراق بهادار و بانکه عرضه نماید.

۶- شرکت سهامی عام میتواند اوراق قرضه منتشر کند.

۷- در شرکت سهامی عام نقل و انتقال سهام نمیتواند مشروط به موافقت مدیران شرکت یا مجمع عمومی صاحبان سهام باشد.

۸- در شرکت سهامی عام مبلغ اسمی هر سهم نباید از ده هزار ریال بیشتر باشد.

۹- بازرسان شرکت سهامی عام باید دارای شرایط مخصوص باشند و انتخاب آنها از ناحیه کمیسیون مخصوص صورت می گیرد.

۱۰- در شرکت های سهامی شرکا تا میزان که سهم قبول نموده اند مسئولند و اضا فدر آن مسئولیتی ندارند و اگر شرکت به نفعی متضرر گردیده که علاوه بر

استهلاک سرمایه، مبلغی هم بدهکار شد صاحبان سهام ملزم به پرداخت دین شرکت نخواهند بود.

۲- شرکت با مسئولیت محدود :

شرکت با مسئولیت محدود شرکتی است که بین دو یا چند نفر برای امور تجاری تشکیل شده و هر یک از شرکا بدون اینکه سرمایه به سهام و یا قطعات سهام تقسیم شده باشد فقط تا میزان سرمایه خود در شرکت، مسئولیت قروض و تعهدات شرکت بعد از تاسیس باشد.

شرکت مزبور از یک جهت شباهت به شرکت سهامی دارد و آن این است که شرکا به هیچ وجه مسئولیتی غیر از آنچه که عنوان سرمایه پرداخته اند ندارند. فرق آن با شرکت سهامی این است که سرمایه به سهام تقسیم نمی شود بلکه شرکا هر یک سهم شرکت های دارند که مجموع آن سرمایه شرکت را تشکیل می دهد.

شرکت با مسئولیت محدود مانند شرکت سهامی از جهت شرکت های این است که فقط سرمایه در آن ضمانت دارد.

در اسم شرکت باید عبارت (با مسئولیت محدود) قید شود و الا آن شرکت در مقابل اشخاص ثالث تضامن منضموب و تابع مقررات آن خواهد بود.

اسم شرکت نباید متضمن اسم هیچیک از شرکا باشد و الا شرکتی که اسم او در اسم شرکت قید شده در مقابل اشخاص ثالث حکم شریک

ضامن در شرکت تضامنی را خواهد داشت

- شرکت با مسئولیت محدود وقتی تشکیل می شود که تمام سرمایه نقدی تادیه و سهم شرکت غیر نقدی نیز تقدیم و تسلیم شده باشد.

- تانته در میزان سرمایه این نوع شرکت محدودیت میزان سرمایه ای را مطرح نکرده است

- شرکا نسبت به قیمت که در ضمن تشکیل شرکت برای سهم شرکت های غیر نقدی معین شده در مقابل اشخاص ثالث مسئولیت تضامنی دارند.

- سهم شرکت غیر نقدی نمیتواند به شکل اوراق بهادار تجاری قابل انتقال اسم از با اسم یا بی اسم و غیره در آید. سهم شرکت را نمیتوان منتقل به غیر نمود

مگر با رضایت عده ای از شرکا که لااقل سه چهارم سرمایه شرکت متعلق به آنها باشد. اکثریت عددی نیز داشته باشد.

- شرکت با مسئولیت محدود به وسیله یک یا چند نفر مدیر موظف یا غیر موظف که از بین شرکا یا خارج برای مدت محدود یا نامحدود معین

می شوند، اداره می گردد

- هر یک از شرکا به نسبت سهمی که در شرکت دارند دارای رأی می باشد مگر اینکه در اساسنامه ترتیب دیگری مقرر شده باشد.

- هر تغییر رایج به اساسنامه باید به اکثریت عددی شرکا که لااقل سه چهارم سرمایه را نیز دارا باشد به عمل آید مگر اینکه در اساسنامه

اکثریت دیگری مقرر شده باشد.

۳- شرکت تضامنی :

شرکت تضامنی شرکتی است که تحت اسم مخصوص برای امور تجارتی ، بین دو یا چند نفر با مسئولیت تضامنی تشکیل می شود. اگر دارائی شرکت برای تأدیه تمام قروض کافی نباشد هر یک از شرکا ، مسئول پرداخت تمام قروض شرکت است .

- در شرکت تضامنی وقتی تشکیل می شود که تمام سرمایه شرکت در اختیار یکی از شرکا قرار گیرد و تسلیم شده باشد .
- در اسم شرکت تضامنی باید عبارت (شرکت تضامنی) و لا اقل اسم یکی از شرکا ذکر شود . در صورتیکه اسم شرکت مشتق بر اساس نام شرکا نباشد باید بعد از اسم شریک یا شرکائی که ذکر شده است عبارت از قبیل (و شرکا) یا (برادران) و یا (پسران) قید شود .
- در شرکت تضامنی مانع به نسبت سهم شرکتی بین شرکا تقسیم می شود و در هر یک بین شرکا مسئولیت هر یک از آنها در تأدیه قروض شرکت به نسبت سرمایه خواهد بود .
- مدیر شرکت ممکن است یک یا چند نفر باشد و نواز بین شرکا انتخاب شود یا از خارج . اغلب مدیر شرکت تضامنی یکی از شرکائی است که شرکت بنام او نامیده می شود .

- هیچ شریکی نمیتواند بدون رضایت سایر شرکا (بحساب شخصی خود یا به حساب شخص ثالث) تجارتی از نوع تجارت شرکت نموده و یا به عنوان شریک ضامن یا شرکت با مسئولیت محدود در شرکت دیگری که نظیر این تجارت را دارد داخل شود .
- در شرکت تضامنی اعتبار و شخصیت شرکا ، پیش از هر چیز شایسته شرکت می باشد .
- در شرکت تضامنی هیچیک از شرکا نمیتواند سهم خود را بگیری مستقل نماید مگر با رضایت تمام شرکا .
- هر کس به عنوان شریک ضامن در شرکت تضامنی موجودی ، داخل شود متضامناً با سایر شرکا ، مسئول قروض هم خواهد بود که شرکت قبل از ورود او داشته ام از اینکه در اسم شرکت تغییری داده شده یا نشده .
- مادامیکه شرکت تضامنی منحل نشده ، مطالبه قروض آن با بدار خود شرکت بحمل آید و پس از بیخ افتادن طلبکاران میتواند برای وصول مطالبات خود به هر یک از شرکا که بخواهد یا بتمام آنها رجوع کند .

- هر شرکت تضامنی می تواند با تضویب تمام شرکا ، بشرکت سهامی تبدیل گردد ، در این صورت رضایت تمام مقرران را بعد از شرکت سهامی حتمی است .
- در شرکت تضامنی قانون محدودیت سرمایه پیش بین نموده و مقدار سرمایه شرکت انتخابی است . و در اختیار شرکا است .

۴- شرکت مضطبی غیر سهامی :

- شرکت مضطبی غیر سهامی شرکتی است که برای امور تجارتی در تحت اسم مخصوص بین یک یا چند نفر شریک ضامن و یک یا چند نفر شریک با مسئولیت محدود و بدون انتشار سهام تشکیل می شود .
- تشکیل این قبیل شرکتها با تنظیم شرکتنامه است و نکات لازم و قوارها در شرکتنامه و یا اساسنامه شرکت قید می شود .
- در اسم شرکت باید عبارت (شرکت مضطبی) و لا اقل اسم یکی از شرکا و ضامن قید شود . قید عبارت شرکت مضطبی جهت معرفی نوع آن در مقابل اشخاص ثالث و نمایان آن از شرکت تضامنی است قید نام یکی یا چند نفر از شرکا و ضامن جهت معرفی آنها و اعتبار شرکت می باشد .
- مدیریت و اداره شرکت در هر حال با شریک ضامن است اگر شرکا و ضامن مقدر باشند یا جمعاً یکی از شرکا و ضامن با توافق جهت مدیریت خواهد داشت ، شریک با مسئولیت محدود نه به عنوان شریک حق اداره کردن شرکت را دارد و نه اداره امور از وظایف اوست .

- شریک ضامن مسئول کلیه قروض است که ممکن است علاوه بر دارائی شرکت پیدا شود. شریک با مسئولیت محدود کسی است که مسئولیت او فقط تا میزان سرمایه اوست که در شرکت گذارده و یا با یقه بگذارد.

- در این نوع شرکت شرکا ضامن و شرکا با مسئولیت محدود بدون رضایت سایر شرکا و نقی توانند سهم شرکت خود را به غیر منتقل کنند.
- اگر دارائی شرکت برای تأدیه قروض آن کافی نباشد طلبکاران آن حق دارند بقیه طلب خود را از دارائی شخصی تمام یا هر یک از شرکا ضامن وصول کنند و شرکا با مسئولیت محدود در باره طلبکاران اضافه بروی وجهی که به عنوان سرمایه تأدیه نموده مسئولیتی ندارند.
- طریقه تقسیم سود تابع قرارداد شرکا است که در شرکتنامه یا اساسنامه ذکر شده و در هرگاه قراردادی در این باره نشده باشد عاده کلی بر تقسیم سود به نسبت سهم شرکت است بین شرکا و ضامن و مسئولیت محدود تفاوتی نیست.

۵ - شرکت مضطرب سهامی :

شرکت مضطرب سهامی شرکتی است که در تحت اسم مخصوص بین یکدیگر شرکا و سهامی و یک یا چند شریک ضامن تشکیل میشود. بنا بر این شرکت مزبور ترکیبی است از شرکت تضامنی و شرکت سهامی. نسبت به شریک یا شرکا، ضامن مقررات شرکت تضامنی و نسبت به شرکا و سهامی مقررات شرکت سهامی جاری است.

- در اسم شرکت مضطرب سهامی عبارت « شرکت مضطرب » و لاحق اسم یک نفر از شرکا، ضامن قید می شود.
- در این قبیل شرکتها دو نوع شریک (شریک سهامی) و (شرکا و ضامن) وجود دارند :
شرکا و سهامی کسانی هستند که سرمایه آنها به صورت سهام متساوی القیمه درآمده و مسئولیت آنها تا میزان همان سرمایه ای است که در شرکت دارند.
شریک ضامن کسی است که سرمایه او به صورت سهام در نیامده و مسئول کلیه قروض است که ممکن است علاوه بر دارائی شرکت پیدا شود. در صورت نفوذ شریک ضامن مسئولیت آنها در مقابل طلبکاران هر واحد آنها با یکدیگر تابع مقررات شرکت تضامنی خواهد بود.
- مدیریت شرکت مضطرب سهامی مخصوص به شریک یا شرکا و ضامن است. و مجمع عمومی آن حق انتخاب مدیران شرکت را نخواهد داشت.
- در هر یک از شرکتهای مضطرب سهامی هیئت نظاری لایق مرکب از سه نفر از شرکا و انتخاب می شود که این هیئت را مجمع عمومی شرکا بلافاصله بعد از تشکیل قطعی شرکت و قبل از هر اقدام در امور شرکت معین می کند. که اولین هیئت نظار فقط برای یکسال انتخاب می شوند. و در دوره های بعد مدت مأموریت هیئت نظار بسته به مندرجات اساسنامه است.

- اگر دارائی شرکت برای تأدیه قروض آن کافی نباشد طلبکاران آن حق دارند بقیه طلب خود را از دارائی شخصی یا اشخاص دیگر ضامن وصول کنند و شرکا و سهامی در مقابل طلبکاران اضافه بروی وجهی که به عنوان سرمایه تأدیه نمودند مسئولیتی ندارند.

۶ - شرکت نسبی :

یکی دیگر از انواع شرکتها که ضمانت و شخصیت شرکا و در آن با برامیت شود شرکت نسبی است.
شرکت نسبی شرکتی است که برای امور تجارت تحت اسم مخصوصی بین دو یا چند نفر تشکیل و مسئولیت هر یک از شرکا، به نسبت سرمایه ای است که در شرکت گذاشته شده است. اگر دارائی شرکت نسبی برای تأدیه تمام قروض شرکت کافی نباشد هر یک از شرکا، به نسبت سرمایه ای که در شرکت داشته مسئول تأدیه قروض شرکت است.
در اسم شرکت نسبی عبارت (شرکت نسبی) و لاحق اسم یک نفر از شرکا؛ باید ذکر شود. در صورتیکه اسم شرکت مشتمل بر اسم تمام شرکا نباشد.

بعد از اسم شریک یا شرکائی که ذکر شد عبارت از قبیل (شرکا) و یا (برادران) ضروری است.

- شرکت با تنظیم شرکتنامه و انعقاد عقد آن و پرداخت تمام سرمایه شرکت تشکیل میشود. مادام که تمام سرمایه پرداخت نشده نمی توان شرکت را تشکیل شده دانست. سهم با شریک نیز ممکن است نقدی و یا غیر نقدی باشد.

- اداره شرکت معمولاً با شرکا خواهد بود و نیز ممکن است مدیر از خارج انتخاب شود و عده آنها ممکن است یک یا چند نفر باشد ولی در هر حال مسئولیت مدیر شرکت در مقابل شرکا و همان مسئولیت است که وکیل در مقابل موکل دارد.

- هیچ شریکی نمی تواند سهم شرکت خود را بدیگری منتقل نماید مگر اینکه کلیه شرکا رضایت دهند و هرکس بعنوان شریک ضامن در شرکت نمی معجوری داخل شود به نسبت سرمایه ای که در شرکت میگذارد مسئول قروض هم خواهد بود که شرکت قبل از ورود او داشته است. اعم از اینکه در اسم شرکت تغییری داده شده یا نشده.

- هرکس به نسبت سرمایه ای که در شرکت دارد از وضع و ضرر بهره خواهد داشت. مگر اینکه در اساسنامه شرکت به نحو دیگری مقرر شده باشد. - مادام که شرکت نسبی منتقل نشده مطالبه قروض آن باید از خود شرکت بهمن آید پس از انحلال، بستانکاران می توانند بفرز فرد شرکا و به نسبت سرمایه ای که در شرکت گذارده اند مراجعه نمایند.

۷- شرکت تعاونی :

نوع دیگری از شرکتهای تجارتی که نه سرمایه و نه ضامنت شرکا و در آن تأثیر کلی دارد بلکه تعداد شرکا و کثرت آنها مؤثر است شرکتهای تعاونی است. شرکت تعاونی شرکتی است که بین عده ای از ارباب حرف به منظور بهبود وضع اقتصادی شرکا، و تأمین حوائج آن تشکیل می شود و شرکا ؛ - مشاغل خود را برای تولید و فروش اشیاء یا اجناس بکار میبرند.

انواع شرکتهای تعاونی در سه رشته مشروح زج طبقه بندی می شود:

۱- رشته کشاورزی ، شامل تعاونیهای کشت و زری و پروموتای .

۲- رشته مصرف ؛ شامل تعاونیهای مصرف کننده ن- ممکن است اعتبار و آموزشگاهها .

۳- رشته کار و پیشه ؛ شامل تعاونیهای کار ، تعاونیهای حرف و صنایع دستی - تعاونیهای صنعت کوچک ، تعاونیهای تهیه و توزیع

تعاونیهای مشاغل آزاد و تعاونیهای صیادان .

اعضای شرکت تعاونی نباید از هفت نفر کمتر باشد. بنابراین مادام که شرکا ؛ شرکت به هفت نفر نرسیده شرکت تشکیل نمیشود. تعداد

شرکا و در این شرکتها نام محدود بصلح سرمایه هم نام محدود می باشد. و تمام اعضای شرکت دارای حقوق مساوی میباشد و کسی بر دیگری

در استقاده از وسایل شرکت رجحان ندارد .

انتقال سهام شرکت تعاونی بغير عضو شرکت مجاز نیست . در شرکتهای تعاونی ، هیچیک از شرکا بیش از یک رأی نخواهد داشت ،

ولو اینکه دارای چند سهم باشند .

شرکت تعاونی مصرف شرکتی است که برای مقاصد ذیل تشکیل می شود :

۱- فروش اجناس لازم برای معارف زندگان با اعم از اینکه اجناس مزبور به شرکا و ایجاد کرده یا عرضه باشد .

۲- تقسیم فایده و ضرر بین شرکا ، به نسبت ضرر و هر یک از آنها .